

De angelus

Wie kent er niet het schilderij van Millet met de landbouwers op het land, die even rust houden om te bidden ?

Een wereldberoemd schilderij, waarvan vele jonge mensen niet eens meer de betekenis kennen.

Meer nog, wie staat er nog stil bij de betekenis van een klokje op het dak van een boerderij. Iets dat dikwijls is overgenomen bij het bouwen van een ferme in de zogenaamde Vlaamse stijl.

Is dat het klokje van : Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens ? Zeker niet, want dat gaat over de klok op de schoorsteenmantel.

De angelus - Millet

Het klokje van ten lande

Wellicht hebt u ook al onze prachtige polders doorfietst, op de mooie brede fietspaden of nette landbouwwegen. Knokke-Heist is zeker modelgemeente voor wat het recreatief fietsen betreft... iets om fier op te zijn !

Van Heist naar Westkapelle of Ramskapelle... of naar Sluis, Hoeke, Oostkerke, Lapscheure of Damme.

Met de zon in het gezicht en de wind in de rug, reeds na enkele kilometers smachtend naar een frisse pint of een heerlijk streekbier.

Fietsend langs ons rijk patrimonium aan oude boerderijen.

En soms bemerken we op het dak van een van die hoeven een klein torentje met een bevallig klokje er in... Heeft u zich ooit afgevraagd wat de juiste betekenis daar van is? Waarom de (soms krenterige) boeren zich zo'n fatasietje veroorloofden?

Dit klokje, meestal op het dak boven het woonhuis van de grotere boerderijen, had meerdere functies:

- alarm
- gebed
- eten

Alarm

Tijdens de vorige eeuwen was communicatie niet zo vanzelfsprekend. De pastoor had zijn preekstoel... de Burgemeester had zijn omroeper die van op de roepsteen aan de kerk na de hoogmis de mensen inlichtte...

Bij groot onheil luidde men de klokken, bij een sterfgeval luidde men de klokken, om de mensen uit te nodigen voor de Mis luidde men de klokken... en voor elke gebeurtenis had men een eigen ritme, een eigen geluid (dit woord komt van luiden en blijkbaar associeerde men klokkegeluid(d) toen al met lawaai).

Maar wie ver van de kerk woonde, zeg maar ten lande, hoorde de klokken niet, zeker niet als de wind slecht zat.

En toch moest men op het land ook soms bepaalde informatie bekomen, zeker in dringende gevallen.

Zo was één van de functies van het boerenklokje het slaan van alarm bij onheil of onverwachte gebeurtenissen. Een ongeval op het hof, brand...

Het klokkengeluid was een oproep voor hulp aan de boer en de landarbeiders.

Bij het horen van het luiden wist men dat er iets abnormaals bezig was en repte men zich naar het hof. Dat was natuurlijk zeer uitzonderlijk.

Gebed

Hier komen we terug naar de afbeelding van het schilderij van Millet.

Het klokje op de nok van het dak wordt vaak ook het Angelus-klokje genoemd.

Onlangs was ik nog op bezoek bij een jonge landbouwer, waar zich nog zo'n klokje bevond.

Die jonge boer had er geen benul van waar de naam van het klokje vandaan kwam, hoewel hij goed wist dat het een Angelus-klokje was.

Hij dacht dat het de naam was van zijn overgrootmoeder...(of schoonmoeder Angèle ???)

Niets is minder waar. Angelus verwijst naar het gebed dat zijn oorsprong vindt in de 15de eeuw, en eigenlijk de "Aankondiging door de engel aan Maria" is.

Bij ons is die tekst beter gekend als het Magnificat.

Paus Callistus III (1455-1458) deed een speciale oproep voor dit gebed waarvan het eerste woord eigenlijk verwijst naar de Latijnse aanhef.

Het is een gebruik om bij de aanvang van de dag (9 u), tijdens de middag (12 u) en bij het vallen van de avond (18 u) even te bidden om stad en streek (lees hier vooral het eigen land) te vrijwaren van onheil en rampspoed.

Dit Bijbels gebed werd meesterlijk uitgebeeld door de schilder Millet en in de vroegere woonkamers had een afbeelding van dit doek een verzekerde plaats in het interieur. De biddende landbouwer en zijn vrouw op het land.

Terloops verwijzen wij hier toch ook even naar het gebruik bij de moslims die vijf maal per dag, gekeerd naar Mekka, tijd (moeten) nemen om te bidden.

Bij de katholieken is het dus wat minder, maar 't ligt in dezelfde lijn.

Volledigheidshalve drukken wij een paar regels af van dit gebed

(speciaal opgezocht in een oude Catechismus uit 1954... en zegge dat wij dat nog allemaal hebben moeten van buiten leren tijdens de "leringe" voor het vormsel)

*De engel des Heren heeft aan Maria geboodschap
En zij heeft ontvangen van de heilige Geest
Weesgegroet*

*Zie de dienstmaagd des Heren
Mij geschiede naar uw woord
Weesgegroet*

*En het Woord is vlees geworden
Weesgegroet*

*Bid voor ons, heilige moeder Gods
Opdat wij de beloften van Christus waardig worden*

Laten wij bidden...

Wij bidden U, o Heer, stort uw genade in onze harten, opdat wij, die door de boodschap van de engel de menswording van Christus uw zoon hebben gekend, door zijn lijden en kruis gebracht worden tot de glorie van de verrijzenis .

Door dezelfde Christus onze Heer.

Amen

Het eten

Hadden we het daarstraks al bij het gebed over de "innerlijke mens" dan krijgt dit met het onderwerp *eten* zeker nog meer vorm.

Naast het geestelijk signaal is er immers ook een meer materieel signaal.

Ook de biologische klok tikt, en vroeger was het niet gebruikelijk dat de mensen een uurwerk droegen.

De betekenis van het klokje op de boerderij situeert zich dan ook in de sfeer van de sirene in de fabrieken, of de schoolbel voor de kinderen. Een signaal om het werk even neer te leggen, schaftijd...

Maar iets later dan ook weer het signaal om het werk te hervatten.

De eerste oproep werd begrijpelijk stipter opgevolgd dan de tweede.

En ook hier schilderde Millet een prachtig werk. Het landbouwersgezin samen met de landarbeiders die eten op het veld.

Nu noemt men dat picknicken en camperen. Genietend van de natuur, en de stilte.

Schaarse momenten van rust, wat dan bruusk werd gestoord door het klokje, pijnlijk signaal om er weer in te vliegen... vaak tot het donker werd.

Het multifunctionele klokje is dus veelbetekenend.

Wij hopen dat U bij een volgende fiets- of wandeltocht even zult uitkijken naar dergelijke klokjes, en dan wellicht even zult denken aan God, of aan een frisse pint en iets appetijtelijks voor tussen de tanden.

André Desmidt

Fietsen inde Zwinstreek...

De dienst toerisme beschikt over een aantal zeer interessante fietsroutes, ideaal hulpmiddel om de streek te verkennen...

- De Melkweg
- De Riante Polderroute
- De Zwinroute
- De Kunstroute
- De Blinckaertroute